

Vízkereszt ünnepe után 2. vasárnap

► Jn 2,1–11

„A legjobb bor a végén” – Jézus jelenléte az emberi élet fordulópontjain

A vasárnap jellege

A vízkereszt utáni második vasárnap a Jézus megjelenését, dicsőségének feltárulását követő időszak része. A perikóparendben ez a vasárnap továbbviszi az epifánia teológiai üzenetét: Jézus nem csupán a napkeleti bölcsek előtt mutatja meg isteni valóságát, hanem a mindennapi élet keretei között is, egy lakodalomban. A kánai menyegző a „megnyilatkozás” harmadik nagy eseménye a vízkereszt körben (a bölcsek látogatása és Jézus megkeresztelkedése után). A történet a teremtő Ige hétköznapi emberi helyzetekbe való lehajlását mutatja: Jézus jelenléte az emberi élet örömében és hiányában egyaránt megváltó valóság. Az egyházi év rendjében e vasárnap a „hit csodáinak” időszakát nyitja meg, amikor az igehirdetés a Krisztusban megnyilatkozó dicsőség felismerésére hív.

Amit a textusról tudni kell

A János-evangélium 2,1–11 szakasza a „jelek könyvének” nyitánya, Jézus első csodatétele, amelyben a dicsőség (doxa) feltárul a tanítványok előtt.

A történet helyszíne – Kána, egy galileai falu – hétköznapi eseményt idéz: menyegzőt, amely az emberi öröm és közösség szimbóluma. A bor elfogyása a hiány, az emberi korlátok képe, amelyben Jézus megjelenése új minőséget hoz. A csoda nem pusztán természeti beavatkozás, hanem „jel” (szémeion), amely az isteni teremtőerő jelenlétét mutatja a hétköznapi életben. János nem a látványt hangsúlyozza, hanem a jelentést: „...így mutatta meg dicsőségét” (Jn 2,11; rev. Károli-ford.).

A hat köveder a mózesi tisztulási rend eszköze, amelyet Jézus a kegyelmi korszak szolgálatába állít. A víz borrá változása a törvény korszakát felváltó kegyelem szimbóluma (JEREMIAS 1962, 94. o.). A bor – az Ószövetségben az öröm és az isteni áldás jele (Zsolt 104,15) – most az új szövetség eszkatologikus örömévé válik. A hatos szám a tökéletlen emberi világra utal, amely Krisztusban a hetedik, isteni teljességre jut (SCHNACKENBURG 1971, 329. o.). A történet tehát új teremtésmotívumot hordoz: a teremtő Ige most nem a semmiből, hanem az emberi valóságból formál újat.

Az anya – akit János következetesen nem nevez néven – az egyház hitének előképe. Szavai: „Tegyetek meg mindent, amit mond” (Jn 2,5) a ta-

nítványi engedelmesség lényegéként hangzanak el (FABINY 2001, 217. o.). A csoda nem az ember kérésére, hanem Jézus szabad döntéséből fakad („*Még nem jött el az én óráim*” – Jn 2,4), így előretal a kereszt órájára, ahol a dicsőség véglegesen feltárul. Bonhoeffer megfogalmazásában: „Az új bor Jézusban az újjáteremtett élet jele, amely az emberi határokon túl kezdődik.” (BONHOEFFER 1963, 211. o.)

A menyegző képe eszkatologikus távlatot nyit: az üdvtörténet végső ünnepére, a Barány menyegzőjére utal (Jel 19,7–9). Jézus jelenléte tehát nemcsak a hiányt tölti be, hanem a végső teljesség ígértét hordozza – „a legjobb bor a végén” a megváltás rendjének teológiai metaforája (MOLTMANN 1972, 164. o.).

A perikópa megértése

A kánai menyegző nem csupán Jézus első csodatétele, hanem az üdvtörténet teológiai sűrítménye. A víz borrá változása a törvény korszakát lezáró és a kegyelem korát megnyitó esemény. A régi szövetség tisztulási edényei (hat köveder) az új szövetség eszközeivé lesznek: a víz – az emberi erőfeszítés jelképe – borrá, azaz isteni ajándékká változik (vö. JEREMIAS 1962, 97. o.). Jézus nem pusztán pótolja a hiányt, hanem átalakítja annak természetét: a csoda az új teremtmény előképe, ahol a világ régi formái beteljesednek az isteni dicsőségben (SCHNACKENBURG 1971, 331. o.).

A perikópa középpontjában a „dicsőség” (doxa) fogalma áll. Jánosnál ez nem külső ragyogás, hanem az isteni valóság megjelenése a világban. A dicsőség a kereszthez kötődik: Jézus itt először „mutatja meg” azt, ami majd az ő órájában, a halál és a feltámadás eseményében teljessé be (MOLTMANN 1972, 166. o.). A „legjobb bor a végén” a megváltás eszkatologikus ígértét hordozza: Isten mindig a teljesség felé visz, ahol a kezdet hiányait a vég beteljesíti (LUTHER 1522, WA 10/I: 424).

Teológiailag a menyegző Krisztus és az egyház közösségének szimbóluma. Az ünnep előveteli a Barány menyegzőjét (Jel 19,7–9), ahol az emberi élet üdvösségi dimenziót nyer. Bonhoeffer szavaival: „A hit öröme nem menekül a világból, hanem az isteni teljesség jeleként él benne.” (BONHOEFFER 1963, 213. o.) A történet így az inkarnáció folytatásaként értelmezhető: Isten jelenléte nem a szentben, hanem a mindennapi-ban válik nyilvánvalóvá, ahol a hétköznapi vízből az isteni bor fakad.

Igehirdetési vázlat

Bevezetés – A történet teológiai súlypontja

A kánai menyegző János evangéliumának első „jele”, de már ebben az egyetlen eseményben benne rejlik Jézus egész üdvtörténeti küldetése. A csoda nem látványos isteni erődemonstráció, hanem kinyilatkoztatás: „...*így mutatta meg dicsőségét*” (Jn 2,11; rev. Károli-ford.). A hétköznapi öröm és hiány találkozásában Jézus jelenléte új minőséget teremt – ez a csoda magva. Isten itt nem rendkívüli helyzetekben, hanem az emberi élet természetes tereiben nyilatkoztatja ki önmagát (vö. FABINY 2001, 219. o.).

Az emberi hiány és az isteni beteljesedés

A menyegző öröme az emberi élet kiteljesedésének képe. Amikor azonban „elfogy a bor”, megmutatkozik az emberi öröm korlátozottsága. A bor – az öröm és a közösség jelképe – az emberi erőforrások véges voltát fejezi ki. Jézus jelenléte nem külső pótlást ad, hanem belső átváltozást hoz. A víz borrá változása azt jelenti, hogy az isteni valóság átjárja a hétköznapi-t. A szolgák csendes engedelmissége („*Tegyetek meg mindent, amit mond*”) a hit lényegét mutatja: az ember a hiányt Isten kezébe adja, s így válik részévé a csodának.

A víz és a bor közötti átváltozás az ószövetségi törvény és az evangélium viszonyát is megvilágít-

ja. A víz – a megtisztulás, a rituális rend – helyére lép a bor, az új szövetség öröme. A kegyelem nem megszűnteti, hanem beteljesíti a törvényt (vö. SCHNACKENBURG 1971, 334. o.). Ezzel Jézus nem a rend ellen cselekszik, hanem a teljesség irányába mozdítja azt, amely Isten üdvrendjében „a legjobb bor a végén” lesz.

A hit engedelmisségének dinamikája

A történet kulcsfigurája az anya, aki felismeri a hiányt, és Jézushoz fordul. Ő nem cselekszik, csak közvetít, de éppen e közvetítés révén válik a hit modelljévé. A mondat: „*Tegyetek meg mindent, amit mond*”, az egyház hivatásának is összegzése: a hit nem passzív szemlélés, hanem az isteni szó iránti cselekvő bizalom (FABINY 2001, 223. o.).

A szolgálak, akik megtöltik az edényeket, nem értik a folyamatot, mégis engedelmeskednek. Az engedelmisség mindig megelőzi a megértést – a hit teológiájának alapelve ez (vö. BONHOEFFER 1963, 214. o.). Az ember az isteni kijelentésben nem látja előre az eredményt, de bízik a Parancsolóban. Így lesz a hit „cselekvő bizalom”, amelyben a csoda megszületik.

A dicsőség teológiája

A történet végső mondata: „...*így mutatta meg dicsőségét, és tanítványai hittek benne*.” A dicsőség (doxa) Jánosnál nem külső fény, hanem a keresztség árnyékában megmutatkozó isteni valóság. A kánai csoda ennek előképe: a rejtett dicsőség, amely még nem a keresztre, de már a megváltás titkára mutat. A bor, amelyet a násznagy „legjobbnek” nevez, a keresztség teológiájának paradoxonát hordozza – Isten a végén adja a legjobbat, de az út a hiányon és az engedelmisségen keresztül vezet (vö. MOLTMANN 1972, 166. o.).

A dicsőség tehát nem külső csoda, hanem a belső átváltozásban nyilvánul meg. A tanítványok hite nem a csodából fakad, hanem a megértett jelből: a csoda jelentése vezet el a hit-

hez. Ez a jánosi hitfelfogás alapja: a jel nem bizonyíték, hanem út a hitre (SCHNACKENBURG 1971, 336. o.).

Az eszkatologikus távlat – az új bor és a jövő teljessége

A menyegző képe az üdvtörténet végső beteljesedésére mutat. Az Ó- és Újszövetség prófétai hagyománya szerint a messiási idő a „bőven folyó bor” képeivel él (Ám 9,13; Ézs 25,6). Jézus cselekedete tehát nem egyedi, hanem apokaliptikus jelkép: elővételezi a Bárány menyegzőjét (Jel 19,7–9). Az „új bor” az úrvacsorában is megjelenik, ahol Krisztus jelenléte valóságosan betölti a hívek közösségét. A bor itt már nem ital, hanem szentségi jel: az új szövetség vére, amely a bűn és halál fölötti győzelemre mutat.

Moltmann szerint a kánai csoda „az eljövendő világ reménységének előíze”, amelyben a feltámadás öröme már most megízlelhető (MOLTMANN 1972, 167. o.). A „legjobb bor” tehát eszkatologikus jelkép: Isten országa nem fokozatos fejlődés, hanem radikális újjáteremtés, amely Krisztusban már elkezdődött, de teljességét csak a vég idejében éri el.

További javaslatok az istentisztelethez

Lekció

Kötelező: Róm 12,6–16

Fakultatív: 2Móz 33,17–23

Énekek

EÉ 389; 369

Imádság

Urunk, Jézus Krisztus, aki a kánai menyegzőn hiányt bőséggé, vizet borrá változtattál, változtatd át életünk ürességét is örömmre és hitre! Taníts bennünket engedelmes szívvel megtenni mindent, amit mondasz, hogy dicsőséged ragyogjon mindennapi életünkben. Ámen.

Illusztráció

A menyegző képe a közösség, az öröm és az isteni rendeltetés jelképe. A bor itt nem csupán ital, hanem a beteljesült élet szimbóluma. Bonhoeffer szerint az igazi öröm ott kezdődik, ahol az ember Isten ajándékát többé nem használni, hanem szolgálni akarja.

Egy modern párhuzam: az ember életében is eljön a pillanat, amikor „elfogy a bor” – amikor az erő, a motiváció, a szeretet megfogyatkozik. Jézus ekkor nem kívülről ad pótlást, hanem új minőséget teremt. A csoda nem a mennyiségben, hanem a minőségben áll.

A mai gyülekezetet ez a történet arra hívja, hogy a hívó élet ne csupán morális teljesítmény, hanem isteni ajándék legyen. Ahogyan Luther fogalmaz: „Isten a legjobb borát mindig a végére

tartogatja – hogy a hit útja soha ne legyen keserű, hanem mindig megváltóan édes.” (WA 47: 85. o.)

Felhasznált és ajánlott irodalom

- BARTH, Karl 1953. *Kirchliche Dogmatik*. II/2. köt. Evangelischer Verlag, Zürich.
- BONHOEFFER, Dietrich 1955. *Nachfolge*. Chr. Kaiser, München.
- BONHOEFFER, Dietrich 1963. *Ethik*. Chr. Kaiser, München.
- BONHOEFFER, Dietrich 2007. *Követés*. Ford. Böröcz Enikő. Luther Kiadó, Budapest.
- JEREMIAS, Joachim 1962. *Neutestamentliche Theologie*. Mohn, Gütersloh.
- JEREMIAS, Joachim 1966. *Die Gleichnisse Jesu*. Vandenhoeck & Ruprecht, Göttingen.
- MOLTMANN, Jürgen 1972. *Theologie der Hoffnung*. Chr. Kaiser Verlag, München.
- SCHNACKENBURG, Rudolf 1971. *Das Johannesevangelium. Kommentar*. Herder, Freiburg.

■ FISCHL VILMOS